

BÖLÜM 51

Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Uygulanan Psikolojik Müdahale Yaklaşımları

“Bu bölümü, içindeki çocuğu her zaman yaşatmış olan sevgili babam Jan Törenli'ye ithaf ediyorum.”

Zulal TÖRENLİ KAYA¹

GİRİŞ

Okul öncesi dönem çocuklarında psikolojik müdahale gerektiren gelişimsel bozukluklar, psikopatolojiler ya da dönemsel sorunlar görülebilir. Yaşanılan sorunun şiddetine, sıklığına, çocuğun gelişimini ve işlevselliğini etkileme düzeyine göre tedavi gereksinimi olup olmadığı değerlendirilmektedir. Okul öncesi dönem çocukları için uygulanan terapi yaklaşımları incelendiğinde, çocukların duygu ve düşüncelerine odaklanan tedavilerin yanı sıra, ebeveynlerin ya da birincil bakım verenin dahil olduğu yaklaşımların olduğu da bilinmektedir. Bu bölümde, okul öncesi dönem çocukları için sıklıkla kullanılan psikoterapiler ile psikolojik müdahale yöntemleri tanıtılacak ve kısaca uygulama alanlarından bahsedilecektir.

OYUN TERAPİSİ

“Oyun, çocuğun evrensel dilidir.” Nasıl ki, yetişkinler iletişim kurarken sözel aktarımları kullanıyorsa, çocuğun sözleri de oyun aracılığıyla duyulur. Çünkü gelişim düzeyine göre, okul öncesi dönem çocuğu için duyguların sözel olarak ifade edilmesi oldukça güçtür. Oyun, çocuğun zihinsel, duygusal, fiziksel ve sosyal becerilerinin gelişmesini sağlayan bir kendini ifade biçimidir.

Oyun; amaç odaklı olmayan, çocuğun en doğal şekilde ilişki kurduğu ve eğlendiği bir etkinliktir. Oyun, aynı zamanda, çocuğun gerçek hayatta zorlandığı durumlarla simgeler aracılığıyla baş etmesine yardımcı olur. Çocuk oyun

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., ztorenli@baskent.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1428-0739

KAYNAKLAR

1. Akgün, E. ve Benli, G. K. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarla bibliyoterapi: bir uygulama örneği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11(1), 100–111.
2. Arıkan, G. (2020). Bağlanma: Teori, araştırma, psikopatoloji ve destek/müdahale programları. E. Görgü ve T. Sezer (Ed.), *Erken Çocuklukta Güncel Konular* içinde (337-360). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
3. Arkan, B. (2019). Olumlu Anne babalık Eğitimi Programı'nın (Positive Parenting Program-Triple P) Ailenin Ruh Sağlığına Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 43–61.
4. Arntz, A. ve Jacob, G. (2016). Uygulamada şema terapi/ Şema mod yaklaşımına giriş rehberi. G. Soygüt (Çev. Ed.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
5. Axline, V. (1993). *Play therapy*. New York: Ballantine Books.
6. Bekaroğlu, E. (2019). Kitapların psikoterapide bir aracı olarak kullanımı: Vaka örneği ile bibliyoterapi uygulaması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(94), 250–258
7. Bick, J. ve Dozier, M. (2013). The effectiveness of an attachment-based intervention in promoting foster mothers' sensitivity toward foster infants. *Infant Mental Health Journal*, 34, 95–103.
8. Bodenmann, G., Cina, A., Ledermann, T. ve Sanders, M. R. (2008). The Efficacy of The Triple P - Positive Parenting Programme In Improving Parenting And Child Behaviour: A Comparison With Two Other Treatment Conditions. *Behaviour Research and Therapy*, 46, 411–427.
9. Booth, P. B. ve Jernberg, A. M. (2009). *Theraplay*. John Wiley & Sons.
10. Dozier, M., Lindhiem, O. ve Ackerman, J. (2005). Attachment and biobehavioral catch-up. L. Berlin, Y. Ziv, L. Amaya-Jackson ve M. T. Greenberg (Ed.), *Enhancing Early Attachments* içerisinde (178–194). New York: Guilford
11. Dozier, M., Lindhiem, O., Lewis, E., Bick, J., Bernard, K. ve Peloso, E. (2009). Effects of a foster parent training program on young children's attachment behaviors: preliminary evidence from a randomized clinical trial. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 26, 321–332.
12. Evinç, Ş. G. (2018). Oyun döneminde bilişsel davranışçı terapiye klinik bakış. E. İşeri, E. Güney ve Y. Taş Torun (Ed.), *Oyun Dönemi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları* içinde (585–590). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
13. Friedberg, R. D. ve McClure, J. M. (2002). *Clinical practice of cognitive therapy with children and adolescents: The nuts and bolts*. New York: Guilford.
14. Gençer, A. A. ve Aksoy, A. B. (2016). Anne çocuk etkileşiminde farklı bir yaklaşım: Theraplay oyun terapisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(3), 244–254.
15. Gökler, B. (2018). Oyun ve oyun terapisi. E. İşeri, E. Güney ve Y. Taş Torun (Ed.), *Oyun Dönemi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları* içinde (585–590). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
16. Kendall, P. C. ve Panichelli-Mindel, S. M. (1995). Cognitive-behavioral treatments. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 23(1), 107–124.
17. Knell, S. M. (1998). Cognitive-behavioral play therapy. *Journal of Clinical Child Psychology*, 27(1), 28–33.
18. Landreth, G. L. (2002). *Play therapy: The art of the relationship*. New York: Brunner-Routledge.
19. Leung, C., Sanders, M. R., Ip, F. ve Lau, J., (2006). Implementation of Triple P- positive parenting program in Hong Kong: Predictors of program completion and clinical outcomes. *Journal of Children's Services*, 1(2), 4–17.
20. Levy, A. J. (2008). The therapeutic action of play in the psychodynamic treatment of children: A critical analysis. *Clinical social work journal*, 36(3), 281–291.
21. Loose, C., Graaf, P. VE Zarbock, G. (2018). *Çocuk ve ergenler için şema terapi*. İstanbul: Psiko-net Yayınları

22. Moreno, Z. T., Blomkvist, L. D. ve Rützel, T. (2013). Psikodrama Artı Gerçeklik ve İyileştirme Sanatı. B. Şimşek (Çev. Ed.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
23. Öktem, F. (2011). Oyun tedavisi. A. Ekşi (Ed.) *Ben Hasta Değişim: Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü* içinde (731-747). İstanbul: Nobel Kitabevleri.
24. Öner, U. (2007). Bibliyoterapi. Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, 7, 133-150.
25. Özcan, Ö. ve Aktı Kavuran, N. (2018). Oyun döneminde bilişsel davranışçı terapiye kuramsal bakış. E. İşeri, E. Güney ve Y. Taş Torun (Ed.), *Oyun Dönemi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları* içinde (585-590). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
26. Pascall, S. B., Gray, K. M., Gordon, M. ve Melvin, G. A. (2018). Systematic review and meta-analysis of parent group interventions for primary school children aged 4-12 years with externalizing and/or internalizing problems. *Child Psychiatry & Human Development*, 49(2), 244-267.
27. Polat, H. (2020). Şema terapi. E. S. Ercan ve ark. (Ed.) *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi II: Güncel Yaklaşımlar ve Temel Kavramlar* içinde (813-831). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
28. Powell, B. G., Cooper, G., Hoffman, K. ve Marvin, B. (2014). *The circle of security intervention: Enhancing attachment in early parent-child relationships*. New York: Guilford Press
29. Sanders, M. R. (2012). Development, evaluation, and multinational dissemination of the Triple P-Positive Parenting Program. *Annual Review of Clinical Psychology*, 8, 345-379.
30. Sanders, M. R. (2008). Triple P-Positive Parenting Program as a public health approach to strengthening parenting. *Journal of Family Psychology*, 22(4), 506.
31. Sturn, B. W. (2003). Reader's advisory and bibliotherapy: Helping and healing. *Journal of Educational Media & Library Sciences*, 41(2), 171-179.
32. Tarakçıoğlu, M. C. (2020). Bilişsel davranışçı terapiler. E. S. Ercan ve ark. (Ed.) *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi II: Güncel Yaklaşımlar ve Temel Kavramlar* içinde (813-831). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
33. Treatment Modalities (26.06.2021). Erişim adresi https://www.aacap.org/AACAP/Member_Resources/AACAP_Committees/Infant_and_Preschool_Committee/Treatment Modalities.aspx adresinden erişilmiştir.
34. Turan, B. (2020). Aile temelli terapiler. E. S. Ercan ve ark. (Ed.) *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi II: Güncel Yaklaşımlar ve Temel Kavramlar* içinde (813-831). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
35. Üneri, Ö. Ş. (2018). Oyun döneminde psikodrama. E. İşeri, E. Güney ve Y. Taş Torun (Ed.), *Oyun Dönemi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları* içinde (617-622). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
36. Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2018). The Incredible Years parents, teachers, and children training series: A multifaceted treatment approach for young children with conduct problems. J. R. Weisz ve A. E. Kazdin (Ed.), *Evidence-based psychotherapies for children and adolescents* içinde (122-141). The Guilford Press.
37. Yıldırım Demirdöğen, E. (2020). Oyun terapisi. E. S. Ercan ve ark. (Ed.) *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi II: Güncel Yaklaşımlar ve Temel Kavramlar* içinde (813-831). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
38. Yuan, S., Zhou, X., Zhang, Y., Zhang, H., Pu, J., Yang, L., ... ve Xie, P. (2018). Comparative efficacy and acceptability of bibliotherapy for depression and anxiety disorders in children and adolescents: A meta-analysis of randomized clinical trials. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 14, 353-365.